

altın tohumlar

katma değeri tarım

SALEP

MAYIS 2025

SALEP

Açılış Konuşması

Ahmet Bülent KASAP
İSTİB Meclis Başkanı

Moderatör

Hakan KOPUZ
AR-GE Şubesi Şefi

Konuşmacılar

Prof. Dr. Ömer ÇALIŞKAN
19 Mayıs Üniversitesi Bafra Meslek
Yüksekokulu Öğretim Üyesi

Dr. Esra Bulunuz PALAZ
Kahramanmaraş Doğu Akdeniz Geçit
Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü
Müdürlüğü Bahçe Bitkileri Bölüm Başkanı

Kürşat DUYAR
Türkiye Millî Botanik Bahçesi
Müdürlüğü Ziraat Yüksek Mühendisi

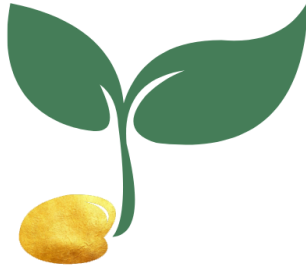
Hakkı KARAMAN
Ekolojik Üreticiler Eğitim ve Yardımlaşma
Derneği (EKOMDER) Başkanı

İSTANBUL TİCARET BORSASI
ISTANBUL COMMODITY EXCHANGE B34

ONLINE

28 Mayıs 2025 Çarşamba - 14:30

altın tohumlar

katma değerli tarım

SALEP

MAYIS 2025

İstanbul Ticaret Borsası Yayınları

ALTIN TOHUMLAR PROJESİ
“SALEP”

ISBN: 978-625-96939-1-0

Genel Koordinatör
İbrahim Eroğlu

Yayın Yönetmeni
İsmail Şen

Yayın Kurulu:
**Aleyna Satu Yurtseven, Erkan Çelik, Hakan Kopuz,
Sebahattin Özkurt, Şeyda Soykan,
Yunus Emre Çillioğlu**

Tasarım
Gökhan Yıldırım

E-Kitap

Mayıs 2025

İÇİNDEKİLER

BAŞKAN SUNUŞ	7
ALTIN TOHUMLAR PROJESİ	8
Ahmet Bülent Kasap İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı	10
Prof. Dr. Ömer Çalışkan 19 Mayıs Üniversitesi Bafra Yüksekokulu Öğretim Üyesi	13
Dr. Esra Bulunuz Palaz DAGEM Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Bahçe Bitkileri Bölüm Başkanı	16
Kürşad Duyar Türkiye Milli Botanik Bahçesi Yüksek Ziraat Mühendisi	19
Hakkı Karaman Ekolojik Üreticiler Eğitim ve Yardımlaşma Derneği Başkanı	21
SORU - CEVAP	24
BASIN YANSIMALARI	39

TOPLANTILARIMIZI **QR KODLARI** OKUTARAK İZLEYEBİLİRSİNİZ.

NASIL
BADEM
YETİŞTİRİCİSİ
OLUNUR?

NASIL
ANTEP FISTIĞI
YETİŞTİRİCİSİ
OLUNUR?

NASIL
CEVİZ
YETİŞTİRİCİSİ
OLUNUR?

NASIL
YABAN MERSİNİ
YETİŞTİRİCİSİ
OLUNUR?

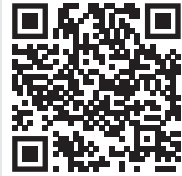
NASIL
AHUDUDU
YETİŞTİRİCİSİ
OLUNUR?

NASIL
SAFRAN
YETİŞTİRİCİSİ
OLUNUR?

NASIL
KEKİK
YETİŞTİRİCİSİ
OLUNUR?

**TRABZON
HURMASI**

FINDIK

SALEP

BAŞKAN SUNUŞ

Tarımsal üretim, yerleşik hayata geçilmesi dâhil, tarih boyunca toplumların ekonomik ve sosyal kurum ve kurallarını belirleyen faktörlerden biri olmuştur. Bugün yaşadığımız dünyanın temelleri, daha doğrusu tohumları tarımla atılmıştır. Yani tarım sadece insanların gıda ihtiyacını karşılamaz, aynı zamanda uygarlığımızın yükseldiği zemini de oluşturur.

Tarım aynı zamanda, savunmayla birlikte, binlerce yıl boyunca teknolojik gelişmenin de en önemli motivasyon kaynağı olagelmıştır. Daha kaliteli ve daha çok ürün almak için geliştirilen teknolojiler kartopu misali büyümüş, tarım dışındaki alanları da etkilemiş, değiştirmiş geliştirmiştir. Tarımsal teknolojiler, özellikle tohum ıslahları, yeni ve daha değerli ürünlerin ortaya çıkmasını da sağlamıştır. Bu değerli ürünler üreticilerine daha çok kazandırmış, refahlarını artırmıştır.

Günümüzde de tarım açısından büyük bir değişiklik yok... Binlerce yıldır olduğu gibi tarım ve gıda yine en stratejik konular... Kaliteli, yüksek katma değerli ve çok tarımsal hâsıla elde eden toplumlar sürdürülebilir refaha diğerlerinden daha yakındır...

Bu düşüncelerle, İstanbul Ticaret Borsası olarak “Altın Tohumlar Projesi” başlattık. Bu projeyi hayata geçirirken, Türk tarımının gelişimine katkı sağlamayı, verimli ve etkin tarımsal üretimi yaygınlaştırmayı hedefliyoruz.

Bu kitap, Altın Tohumlar 2025 serisinin dördüncü toplantısının sonuçlarını içeriyor ve salep üretimi konusunda temel bilgileri edinmek isteyenlere yardımcı olmayı hedefliyor.

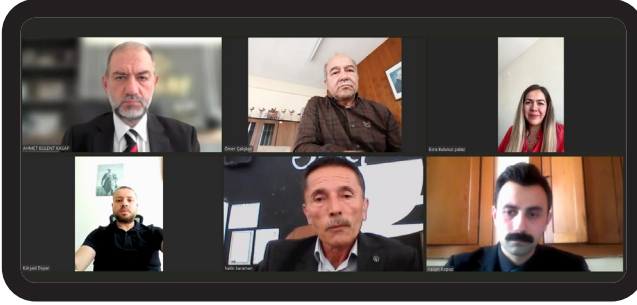
Sektörlerimize, iş dünyamıza, ülkemize ve milletimize hayırlı olması dileklerimizle “Salep” başlıklı toplantımızın sonuçlarını ilginize sunuyoruz.

ALİ KOPUZ

İSTİB YÖNETİM KURULU BAŞKANI

TOPLANTI ADI ALTIN TOHUMLAR PROJESİ SALEP

TOPLANTI TARİHİ 28 MAYIS 2025 / 14.30

AÇILIŞ KONUŞMASI

Ahmet Bülent Kasap, İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı

MODERATÖR

Hakan Kopuz, İSTİB Araştırma Proje ve İş Geliştirme Şubesi Şefi

KATILIMCILAR

- **Dr. Esra Bulunaz Palaz**
Kahramanmaraş Doğu Akdeniz Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
- **Kürşad Duyar**
Milli Botanik Bahçesi Bölüm Başkanı
- **Hakkı Karaman**
Ekolojik üreticiler Eğitim ve Yardımlaşma Derneği (EKOMDER) Başkanı
- **Prof. Dr. Ömer Çalışkan**
19 Mayıs Üniversitesi Bafra Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi

Moderatör Hakan Kopuz: İstanbul Ticaret Borsası olarak düzenlediğimiz Altın Tohumlar toplantımıza hepiniz hoş geldiniz. Bugünkü toplantımızın konusu, önemli tarımsal ürünlerimizden biri olan Salep. Hemen açılış konuşmalarını yapmak üzere sözü, Meclis Başkanımız Ahmet Bülent Kasap'a bırakmak istiyorum. Buyurun Başkanım.

Ahmet Bülent Kasap

İstanbul Ticaret Borsası
Meclis Başkanı

İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap

Saygıdeğer katılımcılarımız, değerli izleyiciler, sizleri İstanbul Ticaret Borsası adına saygı ve muhabbetle selamlıyorum. Tarımsal üretimde katma değerli ürünlerin önemini vurgulamak ve bu ürünlere yönelik farkındalık oluşturmak amacıyla başlattığımız “Altın Tohumlar” toplantılarımıza hoş geldiniz. Bugün çok özel, adı geçmişten gelen ama geleceğe hitap eden bir ürün; “salepi” konuşacağız. Çünkü biz biliyoruz ki toprakta kök salan her bitki, aslında kültürümüzde de kök salar. Salep de işte böyle bir üründür.

Bu değerli toplantımıza katılan konuşmacılarımıza da hoş geldiniz diyor, katkılarından dolayı: 19 Mayıs Üniversitesi Bafra Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi **Prof.Dr. Ömer Çalışkan**’a Kahramanmaraş Doğu Akdeniz Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünden **Dr. Esra Bulunuz Palaz**’a, Türkiye Milli Botanik Bahçesi Müdürlüğü Ziraat Yüksek Mühendisi **Kürşad Duyar**’a ve Ekolojik Üreticiler Eğitim ve Yardımlaşma Derneği (EKOMDER) Başkanı Hakkı Karaman’a teşekkür ediyorum.

Salep, Anadolu topraklarının bizlere sunduğu en özgün bitkilerden biri. Binlerce yıldır şifa niyetine kullanılmış, kış akşamlarımızı ısıtmış, dondurmaları lezzetlendirmiş, bazen de ticaret kervanlarının kıymetli mallarından olmuştur. Bu kadim bitki, son yıllarda dünya genelinde artan doğal ürün talebiyle birlikte yeniden ön plana çıkmış, büyük bir potansiyel taşımaya başlamıştır. Salep yalnızca bir bitki değil; aynı zamanda yüksek katma değerli bir sanayi hammaddesidir. Gıda sektöründen kozmetiğe, eczacılıktan dondurmaya kadar geniş bir kullanım alanı vardır. Yani salep, doğru politikalarla sadece bir kış içeceği değil, dört mevsim kazandıran ekonomik bir üründür. Ancak Türkiye’de çoğunlukla geleneksel bir içecek olarak bilinir ve Maraş dondurmasıyla anılır. Oysa yurt dışında ürüne katma değer katmak için farklı çalışmalar yapılıyor. Örneğin; Almanya’da bazı üreticiler salepi superfood (süper yiyecekler) kategorisine dâhil ettirmeye çalışıyor. Japonya’da salep özü, cilt bakım ürünlerinde nemlendirici ve onarıcı bileşen olarak kullanılıyor. Yine birçok ülkede salep, bağırsak sağlığını destekleyen fonksiyonel içecek tozları ve kapsül takviyeleri olarak piyasaya sunuluyor...

Bizler, üretimin kutsallığına inanan bir milletiz. Toprağın bereketini, emeğin değerini, alın terinin kıymetini bilen bir kültürden geliyoruz. Bu kültürün bir temsilcisi olarak diyorum ki “Salep” bizim için sadece bir miras değil, aynı zamanda bir fırsattır. Bir içecekten öte, stratejik bir üründür. Katma değer yaratma gücüyle, ihracat potansiyeliyle, gıda sanayinden kozmetiğe uzanan geniş kullanım alanlarıyla salep bize gösteriyor ki, bu alanda atacağımız her adım geleceğe yatırımdır. Ben, konuşmacılarımızın çok kıymetli bilgiler ve önerilerde bulunacağına inanıyorum. Ve buradan çıkacak fikirlerin sadece üreticimize değil, Türkiye’nin kalkınmasına da katkı sunacağını düşünüyorum. Katılımınız için herkese teşekkür ediyor, toplantımızın hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Hakan Kopuz: Başkanım, teşekkür ederiz. İlk olarak 19 Mayıs Üniversitesi Bafra Yüksekokulu Öğretim Üyesi Profesör Doktor Ömer

Çalışkan'a söz vermek istiyorum. Sayın hocam salep nedir? Türkiye'de hangi bölgelerde hangi bölgeler salep yetiştirmeye uygundur? Kimler salep yetiştiricisi olabilir? Salep yetiştiriciliğın sorunları nelerdir? Bu sorular özelinde genel bir çerçeve çizebilir misiniz?

Prof. Dr. Ömer Çalışkan

19 Mayıs Üniversitesi Bafra
Yüksekokulu Öğretim Üyesi

**19 Mayıs Üniversitesi Bafra Yüksekokulu Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Ömer Çalışkan**

Ahmet Bey'e konuşmaları için teşekkür ediyorum, konuyu çok güzel özetledi. Son yıllarda özellikle salep yetiştiriciliği daha fazla gündemde yer almaya başladı. Çünkü geçmişte yetiştiricilikte önemli zorluklar yaşanıyordu. Salep, bitkisel zenginliğimizin önemli bir parçası olup coğrafi olarak büyük bir avantaja sahip olduğumuz ürün. Ülkemiz, üç farklı fitocoğrafyanın kesişim noktasında yer aldığı için salep tür çeşitliliği açısından dünyada en zengin ülkelerden biridir. Örneğin Samsun'da sahil kesimlerinde bulunan türler, ormanlık alanlarda veya meralarda görülüyor. Yani türler bulundukları bölgeye göre değişiklik gösteriyor.

Ancak salep, diğer bitkilerden farklı özelliklere sahiptir. Bitkisel üretimde iki temel yöntem kullanılır: tohumla yapılan generatif üretim ve yumru ya da çelikle yapılan vejetatif üretim. Salepte tohumlar çok küçüktür, toz gibi ve yaklaşık 30-40 hücreden oluşur. Normal tohumlarda embriyo ile besi dokusu birlikte bulunurken, salep tohumlarında besi doku yoktur. Bu nedenle çimlenme şansları çok düşüktür. Bir salep kapsülünde yaklaşık 30 bin tohum olsa da eksiklik nedeniyle çoğu çimlenemez.

Vejetatif üretimde ise bir yumrudan yalnızca yeni bir yumru oluşur. Bu sebeple uzun yıllar boyunca salep üretimi yapılamamış, ihtiyaç hep doğadan karşılanmıştır. Doğada ise tohumların ancak çok küçük bir kısmı, toprakta bulunan bazı mikroorganizmalar, özellikle Tulasnella cinsi mantarlarla simbiyotik ilişki kurabildiğinde çimlenebilmektedir.

Salep üretiminde doku kültürü yöntemi de önemli bir çözüm sunmuştur. Bunun yanı sıra, yaklaşık 8-9 yıldır üzerinde çalıştığımız “sökük yöntemi” sayesinde önemli bir gelişme sağladık. Bu yöntemde bitkiler çiçeklenme döneminde sökülüyor, oluşan yumru hasat ediliyor ve bitki tekrar toprağa dikiliyor. Bitki, yavrusunu kaybettiğini düşündüğü için kuruyana kadar geçen 30-40 günlük süreçte ikinci bir yumru daha oluşturuyor. Böylece bir yumru yerine iki yumru üretmeyi başardık. Bu yöntem her türde başarılı olmasa da özellikle 5 türde olumlu sonuçlar aldık. Böylece Türkiye genelinde salep bahçeleri kurulmaya başladı.

Salep yetiştiriciliği zahmetli bir iştir. Ekim ve çiçeklenme dönemlerinde çok fazla işçilik gerektirmese de hasat dönemi kritik önemdedir. Hasat zamanı doğru belirlenmeli ve bitki vakit kaybetmeden tekrar toprağa dikilmelidir. Mekanizasyon olmadığı için tüm işler elle yapılmak zorundadır; bu da özellikle hasat zamanında yoğun iş gücü gerektirir.

Salep, ekonomik değeri çok yüksek bir bitkidir. Son yıllarda yurtdışından gelen talepler de artmaya başlamıştır. İngiltere, Almanya, Fransa ve İtalya gibi ülkelerden kozmetik, analeptik, çikolata veya tatlı gibi farklı amaçlar için yoğun talepler gelmektedir. Ancak şu anda üretim miktarımız talepleri karşılayacak seviyede değildir. Çünkü üreticiler, mekanizasyon olmayan bu üretimde yoğun işçilik ve maliyetleri göze almakta zorlanmaktadır. Buna rağmen zamanla salep tarımının daha da yaygınlaşacağı anlaşılmaktadır. Şimdilik sözü diğer arkadaşlara bırakıyorum.

Hakan Kopuz: Teşekkür ederim hocam. İkinci turda, üretimin yeterliliği ve yaygınlaştırılması için neler yapılması gerektiğini de beraberce tartışacağız. Şimdi sözü, DAGEM Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Bahçe Bitkileri Bölüm Başkanı Doktor Esra Bulunuz Palaz'a vereceğim. Hocam, enstitünüzün çalışmaları nelerdir? Bunlara yönelik bilgiler verebilir misiniz?

Dr. Esra Bulunuz Palaz

DAGEM Tarımsal Araştırma
Enstitüsü Müdürlüğü Bahçe Bitkileri
Bölüm Başkanı

**DAGEM Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Bahçe Bitkileri
Bölüm Başkanı Dr. Esra Bulunuz Palaz**

Öncelikle herkese merhaba. Bu konuya ilgi duyan tüm arkadaşlara da inşallah verimli bir toplantı olur. Salep orkidelerine baktığımızda, ülkemiz ve Ortadoğu'daki bazı ülkelerde bu bitkilerin doğada yaygın olarak bulunduğunu görüyoruz. Türkiye bu anlamda oldukça zengin bir ülke. Özellikle Maraş bölgesinde, şehir merkezine yakın yerlerde bile 10-12 farklı tür bulunuyor. Türkiye genelinde ise 23 cins ve 191 takson tespit edilmiştir. Bu, ülkemiz için gerçekten çok kıymetli bir zenginliktir.

Bu orkidelerin çoğu salep üretiminde kullanılıyor. Ancak bazı türler yumru oluşturmadığı için salep amaçlı değerlendirilmiyor. Türkiye'deki orkidelerin %85'i yumrulu, %15'i ise endemik türlerdir. Bu da ülkemizin ne kadar zengin bir coğrafyada olduğunu gösteren önemli bir göstergedir. Bu bitkilerin geçmişten bugüne kadar çok değerli olmasının birçok nedeni vardır. Özellikle sosyal ve kültürel yapımızda salebin yeri büyüktür. Salep, eskiden beri içecek olarak kullanılması yanı sıra, Osmanlı döneminde askarlara da gönderilmiştir. Boğaz ağrılarında, ilaçların yaygın olmadığı dönemlerde yumuşatıcı olarak

tüketilmiştir. Kısacası, salep bu topraklarda hem bir gelenek hem de bir şifa kaynağı olmuştur.

Dünyada başka ülkelerde de karasal orkideler bulunmaktadır. Ancak halk bu bitkilerin kullanımını bilmediği için sadece doğanın bir parçası olarak kalmaktadır. Bizde ise kültürel bir değer ve gıda olarak kullanımı mevcuttur. Ülkemizde çok sayıda salep türü olmasına rağmen, doğada bu bitkilerin çoğalması çok zordur. Çünkü salep tohumları çok küçük ve içinde besi dokusu bulunmamaktadır. Kapsüllerde binlerce tohum oluştursa da, besi dokusu eksik olduğu için çimlenme şansları yoktur. Tohumlar toprağa düştüğünde de enerji ve besin kaynağı olmadığı için çimlenememektedir.

Biz de yıllardır doğaya zarar vermeden, özellikle Maraş bölgesinde dondurmacıların en çok kullandığı türleri tespit ettik. Yumrulara dokunmadan, sadece tohumları topladık ve bu tohumları kurutup, tarımsal biyoteknoloji yöntemleriyle ihtiyaç duydukları besi ortamını hazırlayarak çimlenmelerini sağladık. Bu süreçte, laboratuvar ortamında küçük şişelerde yüzlerce fidancık elde ettik. Örneğin, bir şişede 40-50 adet minik fidancık oluşuyor. Bu fideler 1-2 yapraklı, köklenmemiş bitkilerdir. Bir sonraki aşamada, bu fideleri daha büyük şişelere alıyor ve köklenmelerini sağlıyoruz. Alt kısımdan kökler gelişirken, üst kısım da büyümeye devam ediyor. Köklerden biri kalınlaşıyor ve zamanla yumruyu oluşturuyor. Bu süreç doğada da böyle işliyor. Laboratuvar ortamında, doğadaki zorlukları ortadan kaldırarak tohumlara “sen çok konforlu bir ortamsın, besin ihtiyacın karşılanacak, büyüyebilirsin” diyoruz. Bu sayede tohumların çimlenme oranı %60-80 seviyelerine çıkıyor.

Doğada ise bu oran %3 civarındadır. Ayrıca doğada bir tohumdan yumru oluşumu 2-4 yıl sürerken, biz bu süreci laboratuvarında 8 aya indiriyoruz. Bu da biyolojik çeşitliliğimiz için çok önemli bir kazanımdır. Ayrıca bu sürecin kitlesel üretim boyutuna geçilmesi de mümkündür. Daha fazla bitkiyi laboratuvarından çıkmadan, sadece yumru elde etme-

ye yönelik bir üretim modeli geliştirdik. Doğadan yumru sökmeden, doğaya zarar vermeden üretim yapabiliyoruz.

Bugün bir üretici geldi, “Adanadan getirdim, ekтім ama bire iki yumru alamıyorum” diye sordu. Evet, teoride orkideler bire iki yumru verebilir ama bu her zaman gerçekleşen bir durum değildir. Şu anda iki orkide türünde bire iki yumru oranının %10-20’yi geçmediğini görüyoruz. Bu nedenle, araştırmacılar olarak bu bitkilerde ıslah çalışmalarına ağırlık vermemiz ve biyoteknoloji yöntemlerini kullanarak daha verimli yumru üretimi için çalışmamız gerektiğine inanıyorum.

Hakan Kopuz: Teşekkürler Esra Hanım. İkinci turda yine devam edeceğiz. Kürşat Bey, sizler neler söylemek istersiniz. Müdürlüğünüz tarafından yürütölen proje var mı? Ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

Kürşad Duyar

Türkiye Milli Botanik Bahçesi
Yüksek Ziraat Mühendisi

**Türkiye Milli Botanik Bahçesi Yüksek Ziraat Mühendisi
Kürşad Duyar**

Merhabalar Hakan Bey, teşekkür ederim. Türkiye Milli Botanik Bahçesi, Türkiye'nin bitkisel biyoçeşitliliği üzerine çalışan bir kurumdur. TAGEM'e bağlı olarak projelerimizi yürütüyoruz. Botanik bahçemizde, Türkiye'nin karasal orkidelerinin koleksiyon bahçesinin kurulmasına yönelik bir projemiz var. Bu projede Ömer Hocam, Hakkı Bey ve Esra Hanım ile birlikte çalışıyoruz.

Türkiye'de yaklaşık 23 cins ve 191 takson karasal orkide bulunuyor. Bunların yaklaşık 24 türü, salep üretimi için uygun olan yumrulu türlerdir. Karasal orkideler, orta kuşak karasal orkideleri olarak geçmekte ve terrestrial orkide olarak tanımlanmaktadır. Müdürlüğümüz olarak, bu türlerin doku preparatlarının hazırlanması, canlı örneklerinin muhafaza edilmesi, DNA ve doku örneklerinin çıkarılması ile üretim tekniklerinin geliştirilmesi üzerine çalışmalar yürütüyoruz. Invitro çalışmalarımız da var. Bu kısmı Esra Hocam yürütmektedir.

Bildiğimiz üzere, Türkiye'de salep kaçak sökülme oranı çok yüksektir. Yaklaşık 45 ton salep ihtiyacı olduğu tahmin edilmektedir. 1 kilo sa-

lepte 1000 ile 4000 adet yumru kullanılıyor; bu da yaklaşık 180 milyon adet yumruya kadar çıkabiliyor. Üretim yapılmadan bu kadar tüketim olması, kaçak sökümünün çok yaygın olduğunu göstermektedir. Kaçak sökümleri engellemenin en önemli yolu, kültürel üretim faaliyetlerini artırmak ve bunu çiftçi bazına yaymaktır. Ne kadar çok kültürel üretim yapılırsa, doğadan kaçak söküm o kadar azalır. Çünkü üreticilerimizin ürünleri olursa, kaçak toplayanlar için satacak yer kalmaz. Ürünlerin faturalandırılması da çok önemlidir; kesinlikle faturasız ürün satılmamalıdır. Tarım Bakanlığı'nın onayladığı yaklaşık 18 firma bulunmaktadır. Hakkı Bey bu konuda daha detaylı bilgi verecektir. Bu firmaların da gerekli denetimlerinin düzenli olarak yapılması gerekmektedir. Ürünlerin tür bazında faturalandırılması ve kaçak sökümlere karşı sıkı tedbirler alınması zorunludur. En büyük problemimiz kaçak sökümler ve buna bağlı tür kayıplarıdır. Bu nedenle çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Hakan Kopuz: Teşekkür ederiz Kürşad Bey, ağzınıza sağlık. Son olarak Hakkı Bey, siz salep denince akla gelen ilk isimlerden birisiniz. Önemli bir üreticisiniz ve aynı zamanda Ekolojik Üreticiler Eğitim ve Yardımlaşma Derneği Başkanlığı görevini yürütüyorsunuz. Kısaca kendinizi tanıtabilir misiniz? Ayrıca, ne kadarlık bir alanda üretim yaptığınızı, salebin kazancının yüksek olup olmadığını, kazancı etkileyen faktörleri ve üreticinin yaşadığı sorunlara yönelik bir çerçeve çizebilerseniz çok memnun oluruz.

Hakkı Karaman

Ekolojik Üreticiler Eğitim ve
Yardımlaşma Derneği Başkanı

**Ekolojik Üreticiler Eğitim ve Yardımlaşma Derneği Başkanı
Hakkı Karaman**

Herkese merhabalar. Bu konuyla ilgili bir saat önce Cumhurbaşkanlığı İletişim Bölge Müdürümüzle bazı problemleri görüştük ve ondan da destek alacağız; bunu da belirtmiş olayım. Biz, 2014 yılında Ekolojik Üreticiler Derneği'ni kurduğumuzda, Bakanlıktan ortak projeler yürütme amacıyla yola çıktık. Tüzel kişi olarak başvuruyu yaptıktan sonra, derneğimizin belirlediği yetkili kurumlar, üniversiteler ve destek kuruluşlarıyla iş birliği içinde, doğada ekonomik değeri olan türlerin üretilebilir olanlarını belirleyip tarıma kazandırmayı hedefledik.

Bu süreçte bize önemli katkılar sağlayan Ömer Hocamız, Esra Hocamız ve Kürşad Bey'e çok teşekkür ederim. Yasal olarak Bakanlığın kontrolünde bu çalışmaları sürdürüyoruz. Denemeler yapıldıktan sonra üretim aşamasına geçiyoruz. Ancak, koruma altında olan türler olduğu için mevcut yönetmeliklerde bazı eksiklikler var ve bu konuları Bakanlıkla birebir yürütüyoruz.

Üretim konusunda çok fazla bilgi eksikliği olduğu gibi, sosyal medyada da bilgi kirliliği mevcut. Ömer Hocamızın da belirttiği gibi, doğru

dikim ve doğru hasat döneminin belirlenmesi çok önemli. Elde ettiğimiz son bilgilere göre, tohumdan tohumluk üretim sistemine geçene kadar ürünlerin düzenli ve doğru zamanda ekilip hasat edilmesi gerekiyor. Bu noktaya dikkat edilmesi şart. Sosyal medyada Eylül ayında ekildiğini iddia edenler var. Ancak bu bitkiler normalde Eylül ayında çimlenme dönemine girer. Dolayısıyla, Eylül ayı ekim için uygun bir dönem değildir. Ürünün saklama koşullarına uygun olmaması da bunu doğrulamaktadır.

Hasat sonrası süreçte dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri ise bitkinin doğada topraktan çıkmadan yeni yumrusunu oluşturup anaç yumrunun kendini imha etmesidir. Bizim çalışmalarımızda, bu bitkinin kısa sürede hasat edilerek ikinci yavru yumruyu oluşturduğunu gördük. Aradığı toprak yapısı ise yumuşak, nemli ve doğal ortama yakın bir yapı olmalıdır. Yabancı otlar tamamen temizlenmemelidir. Çünkü doğal üretim ortamını taklit ederek daha kolay üretim yapılabilir. Bu yöndeki çalışmalarımız halen devam ediyor.

Bir diğer önemli konu ise son bir yıldır mücadele ettiğimiz, 24 Kasım 2022’de yayınlanan yönetmelik gereği salep üreticilerinden istenen kayıt ve hasat ücretleridir. Kayıt ücreti 5.000 TL, hasat ücreti ise 2.500 TL olarak belirlenmiş durumda. Bu konuda itirazlarımızı yaptık, bugün dilekçemizi hazırlayıp genel müdürlüğe göndereceğiz ve sonucunu bekleyeceğiz.

Bizim kendi üretim alanımız, kendi firmamız olarak yaklaşık 8 dönüm civarındadır. Sözleşmeli çiftçilerimizle birlikte toplamda yaklaşık 15 dönümde üretim yapıyoruz. Samsun genelinde bazı kurumların fide ve tohum desteğiyle yaklaşık 200 kişi üretim yapıyor. Bunların yaklaşık 70-80’i ticari amaçlı, geri kalanlar ise çoğaltma amaçlı üretim yapıyor. Çünkü bu bitkinin pazarlama süreci, belli bir süre çoğaltılarak yürütülmek zorundadır. Maliyetleri yüksektir.

Şu anda bir metrekare alana yaklaşık 200 adet tohumluk yumru veya fide dikiliyor. Tanesinin fiyatı yaklaşık 12 TL civarında ve bu da bir metrekarelik alanın maliyetini 2.400 TL'ye kadar çıkarıyor. Yeni başlayacak bir üreticinin ilk etapta 200 metrekareyi geçmemesi gerektiğini öneriyoruz. Örneğin, bir üretici bu yıl 200 metrekarelik bir alana 40.000 adet yumru dikerse, gelecek yıl hasat sonrası alanını 400 metrekareye çıkarabilir. İkinci yıl 400 metrekareden 800 metrekareye, üçüncü yıl ise yaklaşık bir dönüme çıkararak ortalama 200.000 adet fide elde edebilir. Bu da yaklaşık 1 ton yaş ürün demektir.

Ancak iklim değişikliği bu rakamları etkileyebilir. Kurak yıllarda yumrular sıkı ve küçük olurken, yağışlı yıllarda yumrular ağırlaşır ve verim artar. Şu anda biz sözleşmeli çiftçilerimizden, topraktan çıktığı haliyle yaş salebi kilogram başına 700 TL civarında alıyoruz. Daha sonra bunları haşlayıp kurutuyor, işleyip paketleyerek pazara sunuyoruz.

SORU - CEVAP

Hakan Kopuz: Teşekkür ederim Hakkı Bey. Ömer hocamız konuşmasında Türkiye’de yeterli üretimin olmamasından bahsetmişti. Biz salep üretimini yaygınlaştırmak için neler yapmalıyız. Bu soruyu herkese sormak istiyorum. Buyurun Ömer hocam, sizden başlayalım.

Prof. Dr. Ömer Çalışkan: Teşekkür ederim. Şimdi, üretimi yaygınlaştırma konusunda şöyle bir giriş yapmak istiyorum. Daha önceki konuşmamda da belirttiğim gibi, bu işin en önemli zorluklarından biri, altyapı ve yatırım maliyetlerinin yüksek olması. Üretimde bana göre iki temel sorun var: Birinci sorun, genç çiftçi sayısının azlığı. Geçtiğimiz günlerde bir istatistik yayınlandı. Türkiye’de ÇKS’ye (Çiftçi Kayıt Sistemi) kayıtlı olan ve aktif olarak üretim yapan çiftçilerin yaş ortalaması 59. Bu çok ciddi bir sorun. İkinci sorun ise mekanizasyon eksikliği. Üretim sürecinde birçok aşama hâlâ elle yapılıyor. Biz, bu işlerle ilgili arazi gezilerinde Samsun’dan Tokat’a, Sakarya’ya kadar birçok il ve ilçede üreticilerle görüştük. Genelde karşımıza çıkan tablo çiftçiler yaşlandıkça ve yaş ortalaması yükseldikçe, işçilikten uzaklaşıp traktörle yapılan üretime yöneliyorlar. Üreticilere salep üretimini anlattığımızda, şu tepkileri alıyoruz: “Ben elime çapa almak istemiyorum. Mısır ekiyorum, traktörle ekiyorum, gübresini traktörle atıyorum, hasadı makineyle yapıyorum. Toprağa ayağım değmiyor.” Ancak salep üretiminde durum farklı. Salep bitkisinin üretiminde “sökük yöntemi” dediğimiz yöntem uygulanıyor. Yani, bitkiyi çapa yardımıyla topraktan söküyor-sunuz. Yetişmiş olan yavru yumruyu (tohumluk) hasat ediyor, diğer kısımlarına zarar vermemeye çalışıyorsunuz. Ardından ebe yumru dediğimiz ana yumruyu ve bitkiyi tekrar toprakla buluşturuyorsunuz. Yani burada ciddi bir el emeği gerekiyor. Üretimdeki en büyük sıkıntı budur. Yani mekanizasyon yok, üretim süreci elle yapılıyor.

Bir diğerk önemli konu da, bu işe yeni girmek isteyen üreticilerin yatırımın geri dönüş süresi konusundaki beklentileri. Genelde şöyle bir düşünce var: “Ben bu işe bir para koyarım, mesela 100 lira harcarım; ektim, diktim, hasat ettim, hemen o 100 lirayı 200 lira olarak geri alırım.” Ama bu salep üretimi için geçerli bir mantık değil.

Mesela buğday ektiğinizde, aynı yıl içinde traktörle eker, traktörle hasat eder, ürününüzü, samanınızı alır, bir miktar para kazanırsınız. Ancak bir ceviz bahçesi kurduğunuzda, o ağacın 3-5 yıl büyümesini beklersiniz. Salep de benzer bir ürün. Bu işe giren kişi, en az 3-4 yıl boyunca bu işi sürdüreceğini bilerek hareket etmeli. Alanını her yıl katlayarak büyütmeli ki o zaman satıcı olarak piyasaya girebilsin. Yani bu işe yatırım yapan kişi, “Ben bu sektörde uzun yıllar kalacağım” diyerek başlamalı. Aksi hâlde, “Bu yıl ektim, seneye iki kat para kazanırım” beklentisi, salep için geçerli değil. Özetlemek gerekirse: Yatırım maliyetleri yüksek. Genç çiftçi sayısı az. Mekanizasyon eksik, el emeği yoğun. Yatırımın geri dönüşü için en az 3-4 yıl süre gerekiyor. Bunlar üretimi yaygınlaştırmanın önündeki temel engeller.

Ahmet Bülent Kasap: Hocam, salebi diğerk ürünlerin arasına dikme şansımız var mı? Mesela biraz önce cevizden bahsettiniz, ceviz sıra aralarına salep dikmek mümkün olur mu?

Prof. Dr. Ömer Çalışkan: Toprağı sürmediğimiz için doğada da zaten işlenmeyen alanlarda salebi bol miktarda görüyoruz. Dolayısıyla ceviz veya fındık bahçelerinde arasında 1 metre genişliğinde yastık diyoruz biz onlara toprağı hafif yükseltip o kısma salep ekilebilir. Ürünün gelişim dönemi olan Eylül – Mayıs ayları arasında meyve bahçeleri çok sık ziyaret edilmediğı için de salep zarar görmez.

Ahmet Bülent Kasap: Eylül - Mayıs arası dediniz değil mi?

Prof. Dr. Ömer Çalışkan: Tür bazında değişebilir ama genelde o dönemler arası.

Ahmet Bülent Kasap: O zaman salebin geç donlarından etkilenme şansı da çok az.

Prof. Dr. Ömer Çalışkan: Şöyle ki, salep türleri çok çeşitlidir ve dolayısıyla soğuğa dayanıklı türleri de vardır. Yani yüksek rakımlarda yetişen türler bulunmaktadır. Bu nedenle tür seçimi oldukça önemlidir. Örneğin, burada sahil kesiminde, fazla don olayının olmadığı alanlarda gördüğümüz türleri yüksek rakımlarda göremiyoruz. Öte yandan, yüksek rakımlarda, mesela Ladik gibi kayak merkezlerinde, çok soğuk bölgelerde yetişen türler vardır. Ancak bu türleri sahilde görmüyoruz. Dolayısıyla, bir bölgede salep yetiştiriciliği yaparken o bölgenin ekolojisine uygun olan türün seçilmesi mutlaka gereklidir.

Ahmet Bülent Kasap: Peki salep dikilirken sıra arası kaç kaç olmalı?

Prof. Dr. Ömer Çalışkan: Bu bitkiler çok küçük bünyeli bitkiler. Dolayısıyla yumruları 3-4 cm arayla dikiyoruz. Biraz önce Hakkı Bey'in de bahsettiği gibi, 1 metrekairelik alana yaklaşık 200 civarında yumru dikiliyor. Zaten yumrular genelde fındık büyüklüğünde oluyor ve yaş ağırlıkları 4 gram civarında. Üretim için de bu tür yumruları kullanıyoruz. Bu nedenle, yan yana 2-3 cm veya 4 cm aralıklarla sıralar üzerinde dikim yapıyoruz ki, 200 adet yumruyu 1 metrekairelik alana sığdırabilelim.

Ahmet Bülent Kasap: Salep yumrudan hasat ettiğimizde çoğaltmak için bir şansımız yok, değil mi? Yeni bir yumru mu dikmemiz gerekiyor? Çünkü devamlı her sene aynı yumrudan hasat alıyoruz, bunu anladım. Ancak çilekte olduğu gibi çilek tohum verir, kenara onu tekrar toprağa diktiğinizde yeni bir çilek elde edersiniz. Salep için böyle bir şans yok, değil mi?

Prof. Dr. Ömer Çalışkan: Maalesef yok. Mesela çilekte de vejetatif üretim diyoruz. Orada stolon denilen, iplik gibi bir bağ atıyor ve boğum noktasından yeni bitki çıkartıyor. Ancak salepte böyle bir şans yok. Salepte normalde bire bir ekiyorsun, bir bitki alıyorsun.

Diğer bitkilerden ayıran önemli bir özellik şu: Diyelim ki 4 gramlık bir yumru diktin, bu sana iki tane yeni yumru yapmıyor. Ama en azından 5-6 gramlık, yeni, daha büyük bir yumru yapıyor. Her yumru, yani her ebe yumru, kendisinden bir miktar daha büyük bir yumru yaparak hayatını tamamlıyor. Biz ise araya giriyoruz. Bitki kurumasına yaklaşık 30-40 gün kala, o yavru yumruğu hasat edip bitkiyi tekrar dikiyoruz. Böylece bitkiyi 30 gün içerisinde yeniden yumru yapmaya zorluyoruz. Böylece aynı alanda, aynı yıl içerisinde 1'e 2 verim almış oluyoruz. Bitki kuruduktan sonra, ebe yumru dediğimiz ana yumru da içi boşalıyor ve işi bitiyor. Geriye iki tane yumru bırakmış oluyor. Eğer söktüğümüz yöntemiyle kendi haline bıraksaydık, yine sadece bir tane yumru bırakacaktı. Aynı durum, mesela bir ağacı kendi haline bırakırsanız büyür. Ama diyelim ki dibe yakın bir yerden kestiniz, ne yapıyor? Başka bir noktasından yeniden bir dal çıkartıyor. Neslini devam ettirmek için. Bu bitki de aynısını yapıyor. Yani o içgüdüyle, ona verilmiş emirle neslini devam ettirmek için ikinci yumruya yöneliyor.

Hakan Kopuz: Teşekkür ederim hocam. Esra Hanım, Ömer Bey'in söyledikleri üzerine eklemek istedikleriniz var mıdır?

Dr. Esra Bulunuz Palaz: Bugün çok güzel bir tesadüf yaşadık. Türkiye'nin birçok yerinden çiftçiler telefonla bize ulaşıyorlar. Genç ya da kadın çiftçilerimiz bazen doğrudan buraya gelip laboratuvarlarımızı geziyor, kafalarındaki soruları soruyor, bizimle tanışıyorlar. Bu da bizi son derece mutlu ediyor. Genç çiftçilerimize özellikle seslenmek istiyoruz: Salep gerçekten çok zor bir bitki. Tarımla hiç uğraşmamış, tarımı tanımayan biri için çok zordur. Çok nazlı bir bitkidir. O nedenle bu işe girmeden önce genel tarım bilgisinin olması gerekir.

Bugün kullanılan genotiplerin tamamı doğadan toplanan, yani doğal popülasyondan alınan materyallerdir. Dolayısıyla en verimli olanları kullanılıyor. Ancak bu türlerde bire iki verme oranı çok düşüktür. Örneğin sancta türünde %15'i geçmez. Serapias'ta %20'yi geçmez. Yani 100 orkide dikip de her biri iki yumru verirse çok iyi bir sonuç olur. 2011 yılından bu yana bu işle uğraşıyorum. Bitki doku kültürü uzmanıyım. Tarımsal biyoteknoloji okudum, tarımsal biyoteknoloji üzerine çalışıyorum. Size net söyleyebilirim ki 100 bitkiden 100 yumru almak mümkün değildir. En iyi koşullarda %10–20 verim alınabilir.

Biz enstitü olarak son yıllarda melezleme çalışmalarına başladık. Özellikle büyük yumruya sahip olanlarla, rakım aramayan türlerle çalıştık. Mesela İzmir gibi deniz seviyesine yakın yerlerde yetişebilen sancta ve serapias türleri ile büyük yumru veren türleri melezledik. Bu melezleme sonucunda F1 hibritler elde ettik. Tarımsal biyoteknoloji yöntemiyle ilk F1'leri üretmeyi başardık. Ancak deprem nedeniyle ileriye taşıyamadık. Şimdi yeniden başlayacağız. Belki bir çeşit geliştirilecek.

Salep benim için bir sevdadır. Bitkiyi tanımak için çiftçileri ziyaret ediyoruz, arazileri geziyoruz. Yıllar önce Maraş'ta kadın çiftçileri desteklemek amacıyla 800 kilo yumru dağıtıldı. Hemen Tarım İl Müdürlüğü'nü aradım. "İzlemek istiyorum" dedim. Sonuç sıfır. Neden? Çünkü çiftçi bitkiyi tanımıyordu. Doğanın iklimi, eğimi, toprağı bu bitki için uygun. Siz bunu düz tarlaya dikerseniz, sonuç alamazsınız. Bu bitki eğimi, yüksekliği sever. Biz de araştırma yaparken sırtımızda çantayla eğimli yerlere gidiyoruz. Bir tarlada beş farklı tür orkide olabilir. Siz hepsine aynı gübreyi verirsiniz olmaz. Yaprak tipi farklı, çiçek tipi farklı, yumru büyüklüğü farklı, azot isteği farklı. Bunları bilmek gerekiyor.

Doğada coriophora (yeni adıyla Anacamptis coriophora) türünü bulduk. Üç yumrulu bir bitkiydi. Çok sevindim. Her bir yumruyu ayrı saksılara diktim. Dedim ki bu üçü gelecek yıl üçer yumru verecek. Ne oldu? İki adapte olamadı. Biri tek yumru verdi. Demek ki bu özellik

genetik değil. Fitogenetik yani çevresel faktörlere bağlı. Isı değişimi, stres, çiçeğin koparılması, bitkiyi soyunu devam ettirmeye zorluyor ve fazladan yumru verdiriyor olabilir. Ama her zaman da bu işe yararıyor. Bazen stres de veriyoruz ama yumru olmuyor. Demek ki daha çok şey bilmiyoruz.

Bilim soru sorarak ilerler. Tarlalarda bazı denemeler yapıyoruz. Örneğin, bazı orkidelere stres yaratmak için çiçeklerini kesiyoruz. Ama yine de hepsi yumru vermiyor. Bazen de el bebek gl bebek baktığımız kavanozlarda iki yumru veriyor. O zaman demek ki sadece stresle değil, başka faktörlerle, biyokimyasallarla da ilgili. Biz niversite olarak, enstitü olarak, burada “yapın” demek için değil, bilimin ışığında ilerlemek için bulunuyoruz.

Salep çok pahalı olabilir ama çok nazlı bir bitkidir. Bitkinin devamlılığı için doğasını bilmek gerekir. Maraşlıyım. Annem derdi ki: “Topladığımız gibi hemen yerine koyardık ki yeniden çıksın.” Enstitü olarak tohumu mantarla buluşturup tohumdan üretmeye çalışıyoruz. Sekiz ayda 0.25–1 gram arasında yumru elde edebiliyoruz. Ancak bu da tre göre değişiyor. Bu nedenle genellemeler doğru olmuyor. Ayrıca kalite analizleri de yapıyoruz. Glukomannan oranına bakıyoruz. Genelde büyük yumrular düşük kaliteli oluyor. Bu birçok bitkide böyledir. Büyük meyve, düşük kalite. Biz kaliteli salep için orman altı orkide türleri olan Romanoa, Anatolica, Morosa, Sancta, Serapia gibi türlere yöneliyoruz.

Hakan Kopuz: Teşekkür ederim Esra Hocam, ağzınıza sağlık. Kürşat Bey, Esra Hocam sabrın önemine özellikle vurgu yaptı. Sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Kürşad Duyar: Tabii ki. Yani bu türler bazında birinci olarak yapmamız gereken şey, yetiştirme alanındaki başarısızlığı ortadan kaldırmak. şimdi köyde üretmeyi düşünen 20 kişi var diyelim, iki kişi üretmeye çalışıyor, yumruyu alıyor ama başarısız olunca geri kalan 20 kişiyi de

kaybediyoruz. Eğer ki üretimi artırmayı amaçlıyorsak, çiftçilerimizi doğru bilgilendirmemiz gerekiyor.

Geçen hafta yanıma biri geldi. Eğitim almış, yaklaşık 10.000 TL'ye yakın bir ücret ödemiş. Bana eğitimde öğrendiklerini aktardığında, bizim tecrübelerimizle arasında ciddi farklar olduğunu gördüm. Yani sosyal medyada, haber kanallarında çok yanlış bilgiler dolaşıyor. Bu eğitimleri para kazanma amacıyla veren, bu konuda hiç deneyimi olmayan insanlar var.

Öncelikle üretmek isteyen kişinin doğru bilgiye ulaşması gerekiyor. Bunun için de önce üretim yapacağı alanı belirlemesi lazım. Örneğin, Samsun bölgesinden bir yumru alacaksa, Samsun'un metrekareye düşen yağış miktarını ve ortalama sıcaklık değerlerini kendi bölgesiyle kıyaslaması lazım. Bu verileri aldıktan sonra kendi bölgesine uygun tür seçimini profesyonel destekle gerçekleştirmesi gerekiyor. Yani Ömer Hocamın ve Esra Hocamın da söylediği gibi, doğru tür seçimi bu işin en başında gelir.

Türümüzü seçtik, alanımızı belirledik. Sonrasında, 1 metre enindeki yastıkları yaparken dikkat etmemiz gerekenler var. Benim gezdiğim üretim alanlarında üretici "yastık yaptım" diyor ama baktığımda yastığın dümdüz olması gerekiyor. Fakülteden bir hocamın dediği gibi, "yastık yaptım, üstüne bozuk para attım, sekmesi lazım." O kadar düz olması gerek. Zaten yastık yapma amacımız, bitkiyi suyun içinde bırakmamak.

Üreticilerimizin şu farkı anlamasını istiyorum: Bitkiyi sulamak ile bitkinin yüksek nem istemesi farklı şeylerdir. Bitkiye çok su verince bitkiyi mutlu etmiyoruz. Önemli olan, bitkinin istediği optimum koşulları sağlamak. Salepler için bu nem oranı %60-70 civarındadır. Çok sulama yaparak veya göl içinde bırakarak bu dengeyi sağlayamıyoruz.

Öncelikle düzgün bir yastık yapmamız gerekiyor. Peki, yastığı yaparken nelere dikkat etmeliyiz? Hakkı Bey de buna değindi: Bu bitkiler

süzek toprak istiyor. Ama çiftçi diyor ki “yastık yaptım” fakat toprağa bakıyorum, çok kil içeriyor. Elimle sıkınca su akıyor. Bu kadar sıkı topraklarda, Esra Hanım’ın da dediği gibi, başarısız sonuçlar kaçınılmaz oluyor.

Bu yüzden yastığı uygun şartlarda yapmalıyız. Toprağımızı modifiye edip süzek hale getirmeliyiz. Yağmur suyu ve sulama suyunun süzülüp gitmesi gerekiyor; toprakta kalmaması, yumruların su içinde kalması çok önemli.

Dikim aşamasına geldiğimizde, yastık hazırsa, yumruların zarar görmemiş olması çok önemli. Çünkü yumrulara bir büyüme noktası var. Patates gibi dört parçaya bölüp hepsinden ürün alamazsınız. Her yumru tek bir büyüme noktası taşır ve o nokta zarar görmemeli.

Bitkiyi hangi dönemde dikmeliyiz? Bu da önemli. Benim tavsiyem, yumru döneminde dikilmesi. Haziran ayında yumru satın alınmalı, bu dönem geçirilmemeli. Çünkü yumruların muhafaza şartları çok zor. Depoda bekledikçe içindeki nem oranı düşüyor, sertleşiyor ve yeniden çimlenme zorlaşıyor.

Yumruyu doğru zamanda ve faturalı olarak satın almalıyız. Doğru türü seçmeliyiz. Uygun yastıklama sistemini oluşturmeliyiz. Dikimde ise yüzeysel dikim yapmalıyız. Bu bitki hava neminden faydalanan bir bitki olduğu için çok derine dikilmemeli. Yaklaşık kendi boyunun 1,5 katı derinliğe dikilmesi yeterlidir. Üstünü örtmek kâfidir.

Neden yumru olarak dikim yapmalıyız? Çünkü fide ile dikimde uyum sorunu yaşanıyor. Örneğin Samsun’dan Kayseri’ye getirilen yapraklı bir fide, bulunduğu bölgeye zor adapte olur. Çünkü her bölgenin oksijen, karbondioksit, ışık, güneşlenme oranları farklı. Bu da bitkinin fotosentez sürecini ve adaptasyonunu etkiler.

Bu yüzden, Samsun’dan alınsa bile, evinin bahçesine dikecek olanlara bile yumrudan dikimi kesinlikle tavsiye ediyorum. Ama yumruyu da

doğru zamanda almak çok önemli. En başarılı yöntem, topraktan hasat edilmiş taze yumruyu doğrudan alıp dikmek. Çünkü henüz bu tür için yaygın ve başarılı bir muhafaza yöntemi yok. Nem oranı kaybediliyor. Yumruyu alıp çuvalda 1 hafta, 10 gün bekletmek gibi bir şey yok. Önce yastıklar hazırlanmalı, mümkünse sonra yumru alınmalı ve hemen dikim yapılmalı.

Hakan Kopuz: Kürşad Bey, tam bu noktada İsmail Bey’in bir sorusu vardı.

İSTİB Genel Sekreter Yardımcısı İsmail Şen: Konuşmanızın ikinci kısmına başlarken bir tanıklığınızdan bahsettiniz. Dediniz ki: “Biriyle karşılaştım, eğitim almış ama öğrendikleri yanlış ya da eski bilgiler.” Hem sizin bulunduğunuz kurumun, hem Türkiye Milli Botanik Bahçesi Müdürlüğü’nün, hem de Tarım ve Orman Bakanlığı’nın Tarımsal Araştırma Enstitülerinin hatta il ve ilçe tarım müdürlüklerinin benim bildiğim kadarıyla bu konuda üreticiye destekleri ve yardımları oluyor. Üretici talep ettiğinde bu desteklere ulaşabiliyor, değil mi?

Kürşad Duyar: Tabii ki kesinlikle ücretsiz bir şekilde.

İsmail Şen: Bu konuda biraz açar mısınız, örnek verir misiniz?

Az önce sözünü ettiğiniz “Bir eğitim almış ama yanlış ya da eksik bilgiyle donatılmış.” İşte öyle bir bilgi vardır ki, üreticinin ürün almasını engelleyecek kadar kritik olabilir.

Yani bu tek bir yanlış bilgi, adamın bütün emeğini boşa çıkarabilir. Böyle örnekler gördüğünüz oldu mu? Bu türden yanıltıcı ya da hatalı bilgilerle karşılaşan üreticiler neler yaşıyor? Birkaç somut örnek paylaşabilir misiniz?

Kürşad Duyar: Birincisi, bana gelen kişinin eğitimde öğrendiği bilgiler, tür seçimiyle ilgiliydi. Örneğin, bir türe dair “1’e 4 verim alındığı kesin” gibi bir bilgiye sahipti. Ayrıca yatık sistemin olmadığına ve is-

tenilen her yere dikilebileceğine dair bilgiler almış. Biz ise Tarım ve Orman Bakanlığı olarak, yaptığımız projeler kapsamında Giresun'da, Gümüşhane'de ve diğer bölgelerde üreticilerimize eğitimler verdik. Üstelik bu eğitimlerin tamamı ücretsizdi. Üreticiler, diledikleri zaman bizlere telefonla ulaşabilirler, isterlerse kurumumuza da gelebilirler. Her zaman destek olmaya hazırız. Yeter ki bu ürünler yanlış bilgilerle tanıtılmasın. Çünkü ortaya çıkan başarısız sonuçlar, bu işi denemek isteyen diğer üreticilerin de cesaretini kırıyor ve onları tamamen vazgeçirebiliyor. Bu da üretimin önünü tıkıyor maalesef.

İsmail Şen: Evet, az önce sizin de sözünü ettiğiniz gibi, bir köyde yaşanan bir başarısızlık, orada deneme ihtimali olan onlarca kişiyi de engelliyor. Yani bir kişi üretimi dener, başarısız olur ve bu, diğerlerini de caydırır. Esra Hanım da galiba bu noktada bir şey söylemek istiyor.

Dr. Esra Bulunuz Palaz: Bugün bana gelen bir soru vardı, onu da buradan tüm katılımcılar duysun isterim. Bir üniversiteden bir hocadan danışmanlık alıyorlar. Ben o hocayı hiç duymadım açıkçası, yalan olmasın. Salep çalıştığını da bilmiyorum. Bu girişimci arkadaşlar bir yerden yumru satın almışlar, direkt yumruyu dikmişler. Daha sonra hocaya sormuşlar: “Bu bitkiye ne tür gübre verelim? Kimyasal mı, organik mi, ne yapmamız gerekiyor?” Hoca da demiş ki, “Amino asit, hümitik asit, bir de azot kullanın. Ama kesinlikle hayvan gübresi vermeyin. Hayvan gübresinden hastalık gelir, böcek yer, içli bir şey olur.” Halbuki biz bu konuda enstitüde çok detaylı çalışmalar yaptık. Enstitümüzde aynı zamanda Toprak-Su Bölümü ve Bitki Besleme Bölümü de var. Bitkinin özellikle fide aşamasında azot, fosfor ve potasyum denemeleri yaptık. Bitki neyi alıyor, ne işe yarıyor, bunu net şekilde görebildik. Şunu çok net söyleyebilirim: Bu bitki kimyasal gübreleri hiç sevmiyor. Yeni nesil mikrobiyal gübreler gerçekten çok işe yarıyor. Sadece salepte değil, birçok bitkide işe yarıyor. Ama direkt kimyasal gübreler bu bitkiyi yakıyor. Çok dikkatli kullanmak gerekiyor.

Biz ne öneriyoruz? Yanmış hayvan gübresi diyoruz. Koyun veya inek gübresi olabilir, ama mutlaka yanmış olacak. Yandığından emin olunmalı. Biraz deneyiminiz varsa, bunu zaten anlarsınız. Kireçle ya da güneşle yakılır. Çok da güzel oluyor. Yanmış davar gübresi, gerçekten işe yarıyor. Enstitüde küçük bir bahçemiz var. Orada yaptığımız deneyimlerde, bu gübreyi koyduğumuz bitkilerde yapraklarda güzelleşme, yumrulara ise biraz irileşme gözlemledik. Ama tekrar altını çizeyim: Özellikle azotlu gübrelerde ve kimyasal gübrelerde çok dikkatli olmak lazım. Bu bitkiler için kimyasal gübreler çok riskli çünkü çok çabuk yanırlar.

İsmail Şen: Zaten özellikle Tarımsal Araştırma Enstitüleri ve Bakanlığın tüm kurumları, bilimsel bilgiyle sahadaki deneyimlerin birleştiği, bulunduğu yerlerdir. Bu kurumlar, hem teorik hem pratik bilgiyi bir araya getirerek üreticiye en doğru yolu göstermeyi amaçlar.

Dolayısıyla, en yeni, en doğru ve en eksiksiz bilgilerin güncel haline ulaşılacak yerler tam da burasıdır. Aynı zamanda, az önce Kürşat Bey'in de ifade ettiği gibi, tüm bu çalışmalar tamamen ücretsizdir.

Prof. Dr. Ömer Çalışkan: Esra Hoca'mı beslemek, desteklemek babında kısa bir katkı yapmak isterim. Şimdi bitkiyi söküp baktığınızda; hani diyoruz ya, bu salep bitkisi diğer bitkilerden çok farklı; gerçekten öyle. Her şeyi farklı. Büyüme şekli farklı, çimlenmesi farklı, yumru oluşması farklı, beslenmesi farklı. Topraktan çıkarıp incelediğinizde şunu görüyorsunuz: 5-6 tane hava kökü dediğimiz bir kök sistemi var.

Hakan Kopuz: Ömer Bey birazdan katılıp devam edecek. Kürşad Bey sizinle devam edelim.

Kürşad Duyar: Ben yüksek lisans tezimde bu bitkilerin gübrelenmesiyle ilgili bir deneme yaptım. Kendim vermikompost ve mikorizal fungusları denedim. Şimdi doğada bu bitkiler, mikorizal funguslarla iş birliği hâlinde çalışan türler. Mikorizal funguslar dediğimiz can-

lılar, bitkinin topraktaki besinleri alabileceği forma dönüştürüyor. Bunu şöyle düşünebiliriz: Eve getirdiğiniz eti pişirip size yemek hâline getirmek gibi...

Mikorizal funguslar, bitkinin beslenmesinde ve yumru ağırlığının artmasında ciddi katkı sağlıyor. Burada özellikle şunu vurgulamak isterim: Yumru ağırlığının artmasından söz ediyorum, adedinin artmasından değil. Çünkü bana göre verim, toplam yumru ağırlığıdır. Yani diyelim ki 10 tane yumrunuz var ama toplamda 10 gram geliyor. Öte yandan 5 tane yumru var ama toplamda 20 gram geliyor. Benim için o 5 yumru daha makbuldür.

Bu nedenle mikorizal fungus denemesini üreticilere kesinlikle tavsiye ediyorum. Topraktaki besin elementlerini alınabilir forma dönüştürüyor ve yumruların büyümesini, ağırlığının artmasını sağlıyor. Bu fungusların ticari ürünleri de var. İnternette “mikorizal fungus” diye ararlarsa ulaşabilirler.

Prof. Dr. Ömer Çalışkan: Bitki besleme konusunda arkadaşlar bahsetti, ben de Esra Hocama destek babında katkı sunmak isterim. Kimyasal gübreler, gerçekten de işe yaramıyor. Olayın mantığı şu: Bitkinin köklerine baktığınızda 5-6 tane hava kökü var. Kalın yapılı kökler bunlar. Ancak bu köklerin içerisinde, diğer bitkilerde olduğu gibi kılcal kökler ve emici tüyler yok. Yani siz başka bitkileri topraktan çıkarıp baktığınızda bu kılcal yapıları görebilirsiniz. Ancak salep bitkisinde bunlar yok. Ne var? Yine köklerde yaşayan mantarlar var. Dolayısıyla bitkiyi beslemek dediğimizde, aslında salep bitkisinin kökünde yaşayan mantarı beslememiz gerekiyor. Peki, bunu nasıl yaparız? Biliyorsunuz, mantarlar kimyasal maddelerden faydalanmaz; organik maddelerle beslenirler. Bu nedenle, toprağın organik madde düzeyini artırmak büyük önem taşıyor. Yanmış hayvan gübreleri ve benzeri organik atıklarla toprağın organik madde oranını yükseltmeliyiz. Böylece önce mantarı beslemiş oluruz, mantar da bitkiyi besler. Bu yüzden kimyasal gübrelerden de uzak duruyoruz.

Hakan Kopuz: Teşekkür ederim hocam. Hakkı Bey, anladığım kadarıyla siz çok zahmetli bir üretim gerçekleştiriyorsunuz, hem de oldukça geniş bir alanda. Son söz sizde, buyurun. Ekleme istediğiniz bir şey var mı?

Hakkı Karaman: Aslında bu iş çok da zahmetli değil. Biz, çiftçilerimizin yaptığı faaliyetleri yakından takip ediyoruz. Çünkü şu anda ürün ihtiyacımız gerçekten çok fazla. Esra Hoca'nın ve Ömer Hoca'nın da belirttiği gibi, bizim en iyi verimi aldığımız alanlar; hem yumru sayısı hem de yumru iriliği açısından, büyükbaş hayvan gübresinin özellikle de yanmış gübrenin kullanıldığı alanlar oldu. Diğer kimyasal gübrelere, hatta bazı organik yapay gübreleri bile denediğimizde bu kadar fayda göremedik. Aksine, zararlı sonuçlar da gözlemledik. Bu noktalar oldukça önemli.

Sorunlara gelecek olursak, ben 81 ilden salep dikimiyle ilgili ürün sattıktan sonra yaşanan problemlerle sık sık karşılaşıyorum. Konuya yeterince hâkim olmayan bazı kişiler çiftçileri caydırıyor. Çiftçi bizi arıyor ve şunu söylüyor: “İlçe tarıma gittim, bana ‘bu yasaklı bir bitki, bunu ekip dikemezsiniz, ceza uygulanır’ dediler.” Bu gibi bilgi eksiklikleri, il ve ilçelerde hâlâ çok yaygın. Bu nedenle, bence yeni bir yönetmelik hazırlanıp tüm il ve ilçe müdürlüklerine gönderilmeli. Çünkü bu tür bilgi kirliliği giderilmezse, üretimin önü tamamen kapanma noktasına gelebilir. Özellikle son bir yıldır bu sorunlarla çok sık karşılaşıyoruz.

Bir diğer konu da doğadan toplama tehdidi. Son zamanlarda, özellikle sosyal medyada ürünün değeri ve ihtiyacı paylaşıldıkça, işi bilen bilmeyen birçok kişi doğadan aşırı miktarda salep söküyor. Bu ürünleri dondurmacılara, baharatçılara satan firmalar aracılığıyla piyasaya sürüyorlar. Ama şu anki yönetmelikler doğadan sökümün önüne geçemiyor. Sadece üretici takip edilebiliyor. Oysa doğadan kamyonlarla salep söküp taşıyanlara, işledikten sonra elinde bulunduranlara, taşıyanlara herhangi bir işlem yapılamıyor. Baharatçıya bu ürün nereden geldiği sorulmuyor. Dondurmacıya, pastaneciye ürünün geliş kayna-

ğı sorgulanmıyor. Ama 5-10 m²'lik küçük bir alanda üretim yapmak isteyen üreticiye aşırı sıkı yönetmelikler uygulanıyor. Bu nedenle, bu alanda sağlıklı ve kapsayıcı bir düzenleme çalışmasına acilen ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

Hakan Kopuz: Teşekkür ediyorum Hakkı Bey. Söz almak isteyen var mı?

Prof. Dr. Ömer Çalışkan: Konuyu şöyle kapatayım ben. Elbette sorunlarımız ve çalışmalarımız devam edecek. Bu süreç mutlaka sürececek. Ama Osmanlı hekimlerinden, yanlış hatırlamıyorsam Sultan II. Murat döneminin başhekimiydi, saray hekimlerinden biri salep için şunu söylüyor:

“Evvela zihne iyi gelir ve dahi yüreği kuvvetlendirir. Hem ciğerlere fayda eder ve dahi basura (bevasir) nafi (yararlı)dir. Hem kabızlığı giderir ve dahi iptidai iksire nafi olur. Padişahlar macunudur.” Ben de bu sözlerle kapatayım: Şifa olsun, afiyet olsun.

Hakan Kopuz: Teşekkür ederiz Ömer hocam. Sağ olun güzel bir kapanış oldu. O zaman toplantının kapanış konuşmalarını yapmak için sözü İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap'a veriyorum. Buyurun başkanım.

Ahmet Bülent Kasap: Değerli konuklarımız ve katılımcılarımız, programımıza değerli katkılarından dolayı; Dr. Esra Bulunuz Palaz’a, Kürşad Duyar’a, Hakkı Karaman’a ve Ömer Hocamıza teşekkürü bir borç bilirim. Bizlere çok önemli bilgiler verdiler...

Toplantımız sona erdi ama bizim yapacaklarımız bitmedi... Öncelikle İstanbul Ticaret Borsası olarak yaptığımız programları film olarak YouTube kanalımıza yüklüyoruz... Ayrıca, Basın bülteni olarak servis ediyoruz... Web sitemizde ve dergimizde toplantının ayrıntılarına yer veriyoruz... E-kitap ve basılı kitap olarak da yayınlıyoruz... Ayrıca burada dile getirilen sorun ve çözüm önerilerini de TOBB vasıtasıyla ilgili bakanlıklara ulaştırıyor, takipçisi oluyoruz...

Bu programımızın salep yetiştiriciliğine ve sektörüne katkıda bulunacağı inancıyla, değerli panelistlerimiz ve siz izleyenlere teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BASIN YANSIMALARI

Hürses

İSTİB'in Altın Tohumlar projesinde 'salep' konuşuldu

İSTİB Meclis Başkanı Kasap, "Salep, yalnızca bir kış içeceği değil aynı zamanda gıda sanayisinden kozmetiğe kadar uzanan geniş kullanım alanıyla yüksek katma değerli bir sanayi ham maddesi" dedi.

İstanbul Ticaret Borsasının (İSTİB) katma değeri yüksek tarımsal ürünlerin yaygınlaştırılması amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesinde bu ay salep ele alındı.

İSTİB'den yapılan açıklamaya göre, çevrim içi gerçekleştirilen ve herkese açık olan toplantının açılış konuşmasını İSTİB Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap, moderatörlüğünü ise İSTİB Araştırma Geliştirme ve Proje Şubesi Şefi Hakan Kopuz yaptı.

İSTİB Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap, konuşmasında salebin yalnızca bir kış içeceği olmadığını belirterek, "Salep, aynı zamanda gıda sanayisinden kozmetiğe kadar uzanan geniş kullanım alanıyla yüksek katma değerli bir sanayi ham maddesi. Bu alandaki her adım geleceğe yönelik önemli bir yatırım olacak." ifadelerini kullandı.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Bafra Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ömer Çalışkan ise Türkiye'nin coğrafi yapısı sayesinde salep çeşitliliği açısından zengin olduğunu belirterek, kullanım alanının genişlemesiyle birlikte talebin her geçen gün arttığını ifade etti. Çalışkan, öte yandan üretimin yeterli seviyede olmadığını dile getirerek, salep yetiştiriciliğinin yüksek maliyetli ve en az 2-3 yıllık bir yatırım süreci gerektirdiğini aktardı.

Kahramanmaraş Doğu Akdeniz Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Bahçe Bitkileri Bölüm Başkanı Dr. Esra Bulunuz Palaz da salebin zor bir bitki olduğunu altını çizerek, "Salep, tarımla daha önce ilgilenmemiş veya tarıma yeni başlayacak kişiler için gerçekten çok zor bir bitkidir. Tarımsal deneyimi olmayanlar için bu işe girmek büyük bir risk taşır. Hemen para kazanmak isteyenlere salep yetiştiriciliğini tavsiye etmiyorum. Salep, yıllar süren bir serüven. Sabır gerektiriyor, hızlı kazanç hayaliyle bu işe başlanmamalı." değerlendirmesinde bulundu.

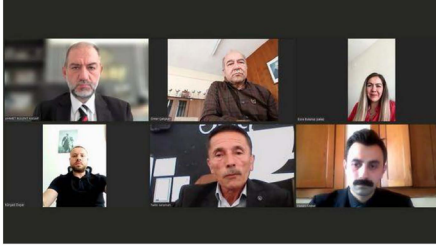
Türkiye Milli Botanik Bahçesi Müdürlüğü Ziraat Yüksek Mühendisi Kürşad Duyar ise Türkiye'de salep bitkisine yönelik kaçak sökülme oranlarının oldukça yüksek olduğunu aktararak, bu durumun, doğal popülasyonları ciddi şekilde tehdit ettiğini kaydetti. Üretim yeterli düzeyde değilken tüketim talebinin yüksek olmasının, kaçak sökümlerin de yaygın olduğunu açıkça ortaya koyduğunu vurgulayan Duyar, "Salep yetiştiriciliği çiftçi düzeyinde yaygınlaştırılır ve bilinçli bir üretim süreci kurulursa, kaçak sökülme yapanlar için bir pazar kalmaz. Ayrıca, fatursuz ürün satışı da önemli bir sorun. Şu anda salep üretim ve ticareti yapan 18 onaylı firma var. Bu firmaların da denetimleri düzenli olarak yapılmalı ve piyasadaki ürünler mutlaka faturalandırılmalıdır. Ancak bu şekilde kaçak sökümler engellenebilir." ifadelerini kullandı.

Ekolojik üreticiler Eğitim ve Yardımlaşma Derneği (EKOMDER) Başkanı Hakkı Karaman da mevcut koşulların salep ürününün uzun süreli saklanmasıyla elverişli olmadığını kaydederek, bu alanda yeni sistemler ve teknolojiler geliştirilmesi gerektiğini belirtti.

Kaçak sökülme ve kayıt dışı üretimin önlenmesi için etkin takip ve denetim mekanizmalarına ihtiyaç olduğunu ifade eden Karaman, salep üreticilerinden talep edilen kayıt ücretinin küçük üreticileri zor durumda bıraktığını ve bu durumun kayıt dışılığı artırdığını bildirdi. (aa)

İstanbul Ticaret Borsası Altın Tohumlar Toplantısında 'salep' konuşuldu

Katma değeri yüksek tarımsal ürünler arasında yer alan salep, uzmanların değerlendirmeleriyle sürdürülebilirlik ve üretim sorunlarıyla masaya yatırıldı.

İstanbul Ticaret Borsası'nın başlattığı "Altın Tohumlar" projesinin bu ayki odak konusu salep oldu. Online gerçekleşen toplantıda, salebin ekonomik potansiyeli, üretim zorlukları ve sektörde yaşanan sorunlar uzmanlarca ele alındı. Salep katma değeri yüksek bir sanayi hammaddesi olarak değerlendirildi İSTİB Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap, salebin sadece kiş içeceği olmadığını belirterek, "Gıda, kozmetik, eczacılık ve dondurma sektörlerinde kullanılan salep, doğru politikalarla dört mevsim ekonomik kazanç sağlayan stratejik bir ürün" dedi. Kasap, salepte atılacak her adımın geleceğe yatırım olduğunu vurguladı. Mama'cta İstanbul'un Fethi yürüyüşü içeriği Görüntüle Türkiye salep çeşitliliği bakımından zengin bir coğrafyaya sahip 19 Mayıs Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ömer Çalçkan, Türkiye'nin salep türleri açısından oldukça zengin olduğunu söyledi. Ancak üretimin talebi karşılamada üretim uzun vadeli yatırım gerektiriyor. Bu işe girer Salep yetiştiriciliğinde hızlı kazanç beklentisi doğru. Dr. Esra Bulunuz Palaz, salep yetiştiriciliğinin sabır için risklidir. Hızlı kazanç hayaliyle başlanmamalı Türkiye Millî Botanik Bahçesi'nden Kürşad Duyar altında olduğunu belirtti. "Üretim yeterli değilken artırılmalı, faturalandırma zorunlu olmalı" dedi. Yr EKOMDER Başkanı Hakkı Karaman, ürünün uzun si söyledi. Ayrıca kayıt dışı üretim ve kaçak sökkör gerektiğini belirtti. Küçük üreticilerden alınan yi vurguladı. İstanbul Ticaret Borsası "Altın Tohumlar" ve sektörün geliştirilmesi için önemli adımların alı çıktı.

HABERLER.COM

İSTİB, Salep Üretimi İçin Altın Tohumlar Projesini Başlattı

İstanbul Ticaret Borsası'nın (İSTİB) katma değeri yüksek tarımsal ürünlerin yaygınlaştırılması amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesinde bu ay salep ele alındı.

İstanbul Ticaret Borsası'nın (İSTİB) katma değeri yüksek tarımsal ürünlerin yaygınlaştırılması amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesinde bu ay salep ele alındı. İSTİB'den yapılan açıklamaya göre, çevim içi gerçekleştirilen ve herkese açık olan toplantının açılış konuşmasını İSTİB Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap, moderatörlüğünü ise İSTİB Araştırma Geliştirme ve Proje Şubesi Şefi Hakan Kopuz yaptı. İSTİB Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap, konuşmasında salebin yalnızca bir kiş içeceği olmadığını belirterek, "Salep, aynı zamanda gıda sanayisinden kozmetiğe kadar uzanan geniş kullanım alanıyla yüksek katma değeri bir sanayi ham maddesidir. Bu alandaki her adım geleceğe yönelik önemli bir yatırım olacaktır." ifadelerini kullandı. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Bafra Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ömer Çalçkan ise Türkiye'nin coğrafi yapısı sayesinde salep çeşitliliği açısından zengin olduğunu belirterek, kullanım alanının genişlemesiyle birlikte talebin her geçen gün arttığını ifade etti. Çalçkan, öte yandan üretimin yeterli seviyede olmadığını dile getirerek, salep yetiştiriciliğinin yüksek maliyetli ve en az 2-3 yıllık bir yatırım süreci gerektirdiğini aktardı. Kahramanmaraş Doğu Akdeniz Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürü Hüseyin Bahçe Bilimleri Bölüm Başkanı Dr. Esra Bulunuz Palaz da salebin zor bir bilgi olduğunu altını çizerek, "Salep, tanımla daha önce ilgilenmemiş veya tanıma yeni başlayacak kişiler için gerçekten çok zor bir bilgidir. Tanımsal deneyimi olmayanlar için bu işe girmek büyük bir risk taşır. Hemen para kazanmak isteyenlere salep yetiştiriciliğini tavsiye etmiyorum. Salep, yıllar süren bir serüvendir. Sabır gerektiriyor, hızlı kazanç hayaliyle bu işe başlanmamalı." değerlendirmesinde bulundu. Türkiye Millî Botanik Bahçesi Müdürü Ziraat Yüksek Mühendisi Kürşad Duyar ise Türkiye'de salep bitkisine yönelik kaçak sökkör oranlarının oldukça yüksek olduğunu aktararak, bu durumun, doğal popülasyonları ciddi şekilde tehdit ettiğini kaydetti. Üretim yeterli düzeyde değilken tüketim talebinin yükselmesi, kaçak sökkörlerin de yaygın olduğunu açıkça ortaya koyduğunu vurgulayan Duyar, "Salep yetiştiriciliği çiftçi düzeyine yaygınlaştırılır ve bilimsel bir üretim süreci kurulursa, kaçak sökkör yapanlar için bir pazar kalmaz. Ayrıca, faturasız ürün satışı da önemli bir sorun. Şu anda salep üretim ve ticareti yapan 18 onaylı firma var. Bu firmaların da denetimleri düzenli olarak yapılmalı ve piyasadaki ürünler mutlaka faturalandırılmalıdır. Ancak bu şekilde kaçak sökkörler engellenebilir." ifadelerini kullandı. EKOÇİFT Üreticiler Eğitim ve Yardımlaşma Derneği (EKOMDER) Başkanı Hakkı Karaman da mevcut koşulların salep ürününün uzun süreli saktanmasına elverişli olmadığını kaydederek, bu alanda yeni sistemler ve teknolojiler geliştirilmesi gerektiğini belirtti. Kaçak sökkör ve kayıt dışı üretim önlenmesi için etkin takip ve denetim mekanizmalarına ihtiyaç olduğunu ifade eden Karaman, salep üreticilerinden talep edilen kayıt ücretinin küçük üreticiler için zor durumda bırakıldığını ve bu durumun kayıt dışılığı artırdığını bildirdi.

Kaynak: AA / Emine Aleyna Başoğlu - Ekonomi

akıt

Altın Tohumları toplantısında salep konuşuldu

İstanbul Ticaret Borsası'nın katma değeri yüksek tarımsal ürünlerin yaygınlaştırılması amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesinde bu ay salep ele alındı. Online gerçekleştirilen ve herkese açık olan toplantının açılış konuşmasını İstanbul Ticaret Borsası Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap, moderatörlüğünü İSTİB Araştırma Geliştirme ve Proje Şubesi Şefi Hakan Kopuz yaptı. Toplantıya, 19 Mayıs Üniversitesi Bafra Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ömer Çalışkan, Kahramanmaraş Doğu Akdeniz Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Bahçe Bitkileri Bölüm Başkanı Dr. Esra Bulunuz Palaz, Türkiye Milli Botanik Bahçesi Müdürlüğü Ziraat Yüksek Mühendisi Kürşad Duyar ve Ekolojik Üreticiler Eğitim ve Yardımlaşma Derneği (EKOMDER) Başkanı Hakkı Karaman konuz

SonDakika.com

Salep Yetiştiriciliği: Zorluklar ve Fırsatlar

İSTİB'in 'Altın Tohumlar' projesinde salep, yüksek talep ve kaçak söküm sorunlarıyla ele alındı.

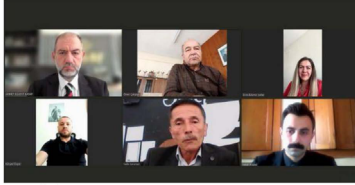
İstanbul Ticaret Borsası'nın (İSTİB) katma değeri yüksek tarımsal ürünlerin yaygınlaştırılması amacıyla başlattığı "Altın Tohumlar" projesinde bu ay salep ele alındı. İSTİB'den yapılan açıklamaya göre, çevrim içi gerçekleştirilen ve herkese açık olan toplantının açılış konuşmasını İSTİB Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap, moderatörlüğünü ise İSTİB Araştırma Geliştirme ve Proje Şubesi Şefi Hakan Kopuz yaptı. İSTİB Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap, konuşmasında salebin yalnızca bir kısım (peçce) olmadığını belirterek, "Salep, aynı zamanda gıda sanayisinden kozmetiğe kadar uzanan geniş kullanım alanıyla yüksek katma değerli bir sanayi hani maddesi. Bu alandaki her adım geleceğe yönelik önemli bir yatırım olacak." ifadelerini kullandı. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Bafra Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ömer Çalışkan ise Türkiye'nin coğrafi yapısı sayesinde salep çeşitliliği açısından zengin olduğunu belirterek, kullanım alanının genişlemesiyle birlikte talebin her geçen gün arttığını ifade etti. Çalışkan, öte yandan üretimin yeterli seviyede olmadığını dile getirerek, salep yetiştiriciliğinin yüksek maliyeti ve en az 2-3 yıllık bir yatırım süreci gerektirdiğini aktardı. Kahramanmaraş Doğu Akdeniz Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Bahçe Bitkileri Bölüm Başkanı Dr. Esra Bulunuz Palaz da salebin zor bir bitki olduğunu altını çizerek, "Salep, tarıma daha önce ilgilenmemiş veya tarıma yeni başlayacak kişiler için gerçekten çok zor bir bitkidir. Tarımsal deneyimi olmayanlar için bu işe girmek büyük bir risk taşıyor. Hemden para kazanmak isteyenlere salep yetiştiriciliğini tavsiye etmiyorum. Salep, yıllar süren bir serüven. Sabır gerektiriyor, hızlı kazanç hayaliyle bu işe başlanmamalı," değerlendirmesinde bulundu. Türkiye Milli Botanik Bahçesi Müdürlüğü Ziraat Yüksek Mühendisi Kürşad Duyar ise Türkiye'de salep bitkisine yönelik kaçak söküm oranlarının oldukça yüksek olduğunu aktararak, bu durumun doğal popülasyonları ciddi şekilde tehdit ettiğini kaydetti. Üretim yeterli düzeyde değilken tüketim talebinin yüksek olmasının, kaçak sökümlerin de yaygın olduğunu açıkça ortaya koyduğunu vurgulayan Duyar, "Salep yetiştiriciliği geçtiğimiz dönemde yaygınlaştırılır ve bilinci bir üretim süreci kurulursa, kaçak söküm yapanlar için bir pazar kalmaz. Ayrıca, faturasız ürün satışı da önemli bir sorun. Şu anda salep üretimi ve ticareti yapan 18 onaylı firma var. Bu firmaların da denetimleri düzenli olarak yapılmalı ve piyasadaki ürünler mutlak aaturalandırılmalıdır. Ancak bu şekilde kaçak sökümler engellenebilir," ifadelerini kullandı. Ekolojik Üreticiler Eğitim ve Yardımlaşma Derneği (EKOMDER) Başkanı Hakkı Karaman da mevcut koşulların salep ürününün uzun süreli saklanmasıyla elverişli olmadığını kaydederek, bu alanda yeni sistemler ve teknolojiler geliştirilmesi gerektiğini belirtti. Kaçak söküm ve kayıt dışı üretimin önlenmesi için etkin takip ve denetim mekanizmalarına ihtiyaç olduğunu ifade eden Karaman, salep üreticilerinden talep edilen kayıt ücretinin küçük üreticileri zor durumda bıraktığını ve bu durumun kayıt dışılığı artırdığını bildirdi.

Kaynak: AA Son Dakika Son Dakika » Ekonomi » Salep Yetiştiriciliği: Zorluklar ve Fırsatlar

Altın Tohumlar Toplantısında Gündem Salep Oldu

www.istib.org.tr

İstanbul Ticaret Borsası (İSTİB) tarafından katma değeri yüksek tarımsal ürünlerin yaygınlaştırılması amacıyla hayata geçirilen "Altın Tohumlar" projesinin bu ayki toplantısında salep konusu ele alındı. Herkese açık ve çevrim içi olarak gerçekleştirilen toplantı, sektörün önde gelen uzmanlarını bir araya getirdi.

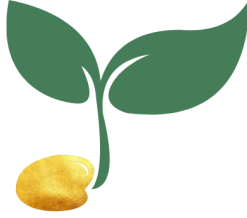
Altın Tohumlar Toplantısında Gündem Salep Oldu İstanbul Ticaret Borsası (İSTİB) tarafından katma değeri yüksek tarımsal ürünlerin yaygınlaştırılması amacıyla hayata geçirilen "Altın Tohumlar" projesinin bu ayki toplantısında salep konusu ele alındı. Herkese açık ve çevrim içi olarak gerçekleştirilen toplantı, sektörün önde gelen uzmanlarını bir araya getirdi. Toplantının açılışını İSTİB Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap yaparken, moderatörlüğünü İSTİB Ar-Ge ve Proje Şubesi Şefi Hakan Kopuz üstlendi. Programa; Prof. Dr. Ömer Çalışkan (19 Mayıs Üniversitesi), Dr. Esra Bulunuz Palaz (Kahramanmaraş Doğu Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü), Ziraat Yüksek Mühendisi Kürşad Duyar (Türkiye Milli Botanik Bahçesi Müdürlüğü) ve EKOMDER Başkanı Hakkı Karaman konuşmacı olarak katıldı. "Salep'te atılacak her adım geleceğe yatırımdır" Salebin sanayideki çok yönlü kullanımına dikkat çeken Meclis Başkanı Kasap, ürünün gıda, kozmetik ve eczacılık gibi pek çok sektöre hizmet ettiğini belirtti. Salebin sadece bir içecek değil, doğru notlikalarda dör nevisim ekonomik değeri taşıyan bir ürün olduğ salep, geleceğe yapılmış bir yatırımdır" dedi. "Şa ise Türkiye'nin salep türleri bakımından oldukça üretim yeterli seviyede değil. Salep yatırım r bulundu. "Yeni başlayanlar için riskli bir ürün" D yetistirciliğine mesafeli yaklaşması gerektiğini kazanç bekleyenleri hayal kinklığına uğratabilir Ziraat Yüksek Mühendisi Kürşad Duyar, doğu oluşturguna dikkat çekti. Kayıtlı üretimin yayı da ciddi bir sorun. Şu anda sadece 18 onaylı ifadelelerini kullandı. "Üretici üzerindeki kayıt yü üreticilerin karşılaştığı bürokratik engellere dikk itiyor. Ayrıca ürünün işlenmesi ve saklanması için

ensondakika

İSTİB'in Altın Tohumlar projesinde bu ay "salep" konuşuldu

İSTİB Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap: - "Salep, yalnızca bir kış içeceği değil aynı zamanda gıda sanayisinden kozmetiğe kadar uzanan geniş kullanım alanıyla yüksek katma değerli bir sanayi ham maddesi"

İstanbul Ticaret Borsasının (İSTİB) katma değeri yüksek tarımsal ürünlerin yaygınlaştırılması amacıyla başlatıldığı "Altın Tohumlar" projesinde bu ay Salep ele alındı. İSTİB'den yapılan açıklamaya göre, çevrim içi gerçekleştirilen ve herkese açık olan toplantının açılış konuşmasını İSTİB Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap, moderatörlüğünü ise İSTİB Araştırma Geliştirme ve Proje Şubesi Şefi Hakan Kopuz yaptı. İSTİB Meclis Başkanı Ahmet Bülent Kasap, konuşmasında salebin yalnızca bir kış içeceği olmadığını belirterek, "Salep, aynı zamanda gıda sanayisinden kozmetiğe kadar uzanan geniş kullanım alanıyla yüksek katma değerli bir sanayi ham maddesi. Bu alandaki her adım geleceğe yönelik önemli bir yatırımdır olacak." ifadelelerini kullandı. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Bafra Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ömer Çalışkan ise Türkiye'nin coğrafi yapısı sayesinde salep çeşitliliği açısından zengin olduğunu belirterek, kullanım alanının genişlemesiyle birlikte talebin her geçen gün arttığını ifade etti. Çalışkan, öte yandan üretimin yeterli seviyede olmadığını dile getirerek, salep yetistirciliğinin yüksek maliyetli ve en az 2-3 yıllık bir yatırım süreci gerektirdiğini aktardı. Kahramanmaraş Doğu Akdeniz Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Bahçe Bitkileri Bölüm Başkanı Dr. Esra Bulunuz Palaz da salebin zor bir bitki olduğunun altını çizerek, "Salep, tarımla daha önce ilgilenmemiş veya tarıma yeni başlayacak kişiler için gerçekten çok zor bir bitkidir. Tarımsal deneyimi olmayanlar için bu iş girmek büyük bir risk taşıır. Hemen para kazanmak isteyenlere salep yetistirciliğini tavsiye etmiyorum. Salep, yıllar süren bir serüven. Sabır gerektiriyor, hızlı kazanç hayaliyle bu işe başlanmamalı." değerlendirmesinde bulundu. Türkiye Milli Botanik Bahçesi Müdürlüğü Ziraat Yüksek Mühendisi Kürşad Duyar ise Türkiye'de salep bitkisine yönelik kaçak sökümler oranlarının oldukça yüksek olduğunu aktararak, bu durumun, doğal popülasyonları ciddi şekilde tehdit ettiğini kaydetti. Üretim yeterli düzeyde değilken tüketim talebinin yüksek olmasının, kaçak sökümlerin de yaygın olduğunu açıkça ortaya koyduğunu vurgulayan Duyar, "Salep yetistirciliği çiftçi düzeyinde yaygınlaştırılır ve bilinçli bir üretim süreci kurulursa, kaçak sökümler yapanlar için bir pazar kalmaz. Ayrıca, faturasız ürün satışı da önemli bir sorun. Şu anda salep üretim ve ticareti yapan 18 onaylı firma var. Bu firmaların da denetimleri düzenli olarak yapılmalı ve piyasadaki ürünler mutlaka faturalandırılmalıdır. Ancak bu şekilde kaçak sökümler engellenebilir." ifadelelerini kullandı. Ekolojik üreticiler Eğitimi ve Yardımlaşma Derneği (EKOMDER) Başkanı Hakkı Karaman da mevcut koşulların salep ürününün uzun süreli saklanmasıyla elverişli olmadığını kaydederken, bu alanda yeni sistemler ve teknolojiler geliştirilmesi gerektiğini belirtti. Kaçak sökümler ve kayıt dışı üretimin önlenmesi için etkin takip ve denetim mekanizmalarına ihtiyaç olduğunu ifade eden Karaman, salep üreticilerinden talep edilen kayit ücretinin küçük üreticileri zor durumda bıraktığını ve bu durumun kayıt dışılığı artırdığını bildirdi. # Altın Tohumlar İstanbul Ticaret Borsası# İSTİB Salep

altın tohumlar

katma değerli tarım

TOPLANTININ TAMAMINI
İZLEMEK İÇİN
QR KODU
OKUTABİLİRSİNİZ

altın tohumlar

katma değerli tarım

istanbulticaretborsasi

istib1924

İSTANBUL TİCARET BORSASI
İSTANBUL COMMODITY EXCHANGE 1924

www.istib.org.tr